

Õiguskantsler

Keskkonnaministeerium
keskkonnaministeerium@envir.ee

Meie 11.03.2022 nr 6-1/211741/2201394

Keskkonnaamet
info@keskkonnaamet.ee

Jahipiirkonna kasutusõiguse loa pikendamine

Austatud minister, austatud peadirektor

Õiguskantsler on saanud kaebusi selle kohta, et seniseid jahipiirkonna kasutusõiguse lube pikendatakse seaduses sätestatud nõuete täitmist kontrollimata.

Seaduse järgi tuleb enne loa pikendamist kontrollida, kas jahipidajad on täitnud metsloomade arvukuse hindamise kohustust, teinud maaomanikuga koostööd ning täitnud muid nõudeid. Seniste lubade põlistamine võib muu hulgas kaasa tuua selle, et põldude, metsade jm jahimaade omanikud ei saa omal maal jahipidamise õigust, kuigi seda sooviksid. See õigus jääb sisuliselt automaatselt neile, kes ei pruugi olla huvitatud maaomaniku põldude ja metsa kaitsmisest ulukikahjude eest, arvestada muul moel maaomaniku huve ega hoida looduskeskkonda.

Oluline on tagada aus konkurents ning seaduste täitmine. Kui ühte ja sama jahipiirkonda soovib kasutada mitu jahiseltsi, on seaduses sellegi konflikti lahendamiseks juhis olemas. Kui jahipiirkonna kasutamise loas on jäänud mõni seadusest tulenev nõue üle kordamata, ei tähenda see, et nõuet ei pea täitma, vaid seda, et luba on vormistatud puudulikult.

Jahiseadus ei kohusta jahipiirkonna kasutajaid (ehk jahiseltsi) võtma oma liikmeks jahipiirkonnas asuvate jahimaade omanikke, et need saaksid jahipiirkonnas jahiseltsi tegevuses osaleda. Õiguskantslerini on jõudnud info, et jahiseltsi mittekuuluvatel jahimaade omanikel ei ole seetõttu kuigi suuri võimalusi mõjutada enda maatükil suurulukijahi (nt põder või mets siga) korraldamist, kuigi nad seda sooviksid ja see oleks ka mõistlik. Jahiselts, kelle liikmete hulgas ei ole kohalikke maaomanikke ja kes korraldab jahti peamiselt nädalavahetustel, ei pruugi olla võimeline piisavalt kaitsma kohalike maaomanike põllu- ja metsamaid ulukikahjustuste eest. See tähendab, et kohalikud põllu- ja metsaomanikud ei pruugi olla jahipiirkonna jahikorraldusega rahul ja soovivad moodustada jahipiirkonnas jahikorralduseks jahiseltsi, mis arvestaks senisest enam jahipiirkonnas paiknevate eramaaomanike huvidega.

Jahipiirkonna kasutusõiguse loa pikendamise taotlusi saab seaduse järgi lahendada asuda kõige varem kuus kuud enne loa kehtivuse lõppu. Taotlusi tuleb sisuliselt hinnata ning selle käigus kontrollida, kas loas ja seaduses sätestatud kohustused on täidetud (nt seirekohustuse täitmine, maaomanike nõusolekud jahi pidamiseks). Soovi korral on võimalik kasutusõiguse loa taotluse esitamisest teavitada ka avalikkust ja küsida nii maaomanike kui kohalike elanike arvamust. Ühtlasi võib koguda teavet, kas kasutusõiguse luba võiks soovida mõni teine jahiselts ja kas jahipiirkonna senine kasutaja on oma tegevuses arvestanud maaomanike huve. Keskkonnaametil

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

tuleb lugeda mittenõuetekohaseks ja jätta käiguta need pikendamistaotlused, mis on esitatud liiga vara, st varem kui kuus kuud enne kasutusõiguse loa kehtivusaja lõppu.

Keskkonnaametil tuleb seaduse järgimiseks enne jahipiirkonna kasutusõiguse loa pikendamisotsuse tegemist veenduda, kas jahipiirkonna kasutaja on täitnud kõiki jahindustegevusele kehtestatud nõudeid: nt küttimismahtude täitmine (JahiS § 22), statistiliste aruannete ja seireandmete esitamine (JahiS § 21 lõiked 2 ja 3 ning keskkonnaministri [määrus](#)) ja ulukikahjude hüvitamine (JahiS §-d 43 ja 44).

Jahipiirkonna kasutusõiguse luba

1. Keskkonnaamet annab jahipiirkonna kasutusõiguse Eestis registreeritud juriidilisele isikule või riigiasutusele jahipiirkonna kasutusõiguse loaga, vt [jahiseadus](#) (JahiS) § 14 lõiked 1–3. Loa võib anda kümneks aastaks tingimusel, et loa taotlejal on samas jahipiirkonnas kinnisasi või vähemalt ühe samas jahipiirkonnas kinnisasja omava maaomanikuga kirjalik kokkulepe jahindustegevuse korraldamiseks tema kinnisasjal (JahiS § 14 lõiked 4 ja 5). Kui ühe ja sama jahipiirkonna kasutamisest on huvitatud mitu taotlejat, on võimalik taotlejate nõusolekul anda luba ühiseks kasutamiseks. Kui taotlejad loa ühises kasutamises kokkuleppele ei jõua, antakse luba taotlejale, kellel on selles jahipiirkonnas suurema jahimaa pindala ulatuses kokkulepped maaomanikega jahipidamise korraldamiseks nende kinnisasjadel (vt JahiS § 14 lg 6).

2. Jahipiirkonna kasutusõiguse loa kehtivust pikendatakse kümneks aastaks, kui jahipiirkonna senine kasutaja on esitanud kuus kuud enne kasutusõiguse loa kehtivuse lõppemist loa andjale vastava taotluse ja jahindusnõukogu seisukoha (JahiS § 18 lg 1).

3. Kasutusõiguse loa saaja peab loa kehtivusajal (s.o 10 aasta jooksul alates loa andmisest ja enne pikendamistaotluse suhtes seisukoha võtmist) kinni pidama kehtivatest seadusest või kaitstava loodusobjekti kaitse-eeskirjast tulenevatest piirangutest ja tingimustest, korraldama jahilulukite seiret ning järgima jahilulukite teadusuuringute korraldamisega seotud piiranguid ja tingimusi (JahiS § 14 lg 7).

4. Õiguskantslerilt on küsitud ka [jahiseaduse](#) § 67 lõikest 2 tuleneva jahipiirkonna kasutusõiguse lubade pikendamise kohta. JahiS § 67 lõikes 2 on öeldud, et seaduse jõustumisel kehtiv jahipiirkonna kasutusõiguse luba kehtib kümme aastat pärast selle seaduse jõustumist ulatuses, milles see ei ole vastuolus kehtivas jahiseaduses sätestatuga. JahiS § 67 lõige 2 on üleminekusäte ja see reguleerib JahiS jõustumise ajal (s.o 01.06.2013) kehtinud varasema seaduse alusel välja antud jahipiirkonna kasutusõiguse lubade n-õ ühekordset automaatset pikendamist seaduse rakendamiseks. JahiS § 67 lõike 2 kohaselt automaatselt kümneks aastaks pikenenud jahipiirkonna kasutusõiguse lubade lõppemisel ei saa jahipiirkonna kasutusõiguse lubasid pikendada JahiS § 18 alusel selle tõttu, et need load ei ole välja antud kehtiva seaduse tingimusi arvestades (vt JahiS § 14–17 sätestatud eelduste olemasolu, sh maaomanike ja jahipiirkonna kasutajate vaheliste lepingute või maaomanike nõusolekute olemasolu, JahiS § 14 lg 5 ja 6, § 15 lg 2).

5. Keskkonnaministeeriumi seisukoht, et ka nende üleminekusätete järgi kehtivate jahipiirkonna kasutusõiguse lubade suhtes tuleb rakendada JahiS §-s 18 kirjeldatud korda, ei ole seadusandja mõttega ja seaduse sätetega kooskõlas. Keskkonnaministeeriumi tõlgendusele tuginedes jääksid täitmata jahipiirkonna kasutusõiguse lubade väljaandmise nõuded, seega ei arvestataks JahiS §-des 14–17 väljendatud põhimõtteid ega jahipiirkonna kasutusõiguse loa andmise põhimõtteid. Õigusriigile ei ole kohane jätta halduspraktikas lubade üle otsustamisel kehtiva seaduse nõuded kõrvale ja sel viisil sisuliselt põlistada kehtiva seaduse eelsete jahipiirkonna kasutusõiguse lubade andmise alused.

6. Kehtivat jahiseadust tuleb tõlgendada selliselt, et pärast 10 aasta möödumist peab Keskkonnaamet üleminekuajaks sätestatud jahipiirkondades (mille piire pole muudetud ja mille suhtes saab loa kehtivusaeg läbi 31.05.2023) jahilubasid andes kohaldama JahiS §-des 14–17 sätestatud menetlust ja tingimusi.

Keskkonnaameti otsus ja jahindusnõukogu kaalutlusruum

7. Keskkonnaametil tuleb jätta kasutusõiguse luba pikendamata, kui loa taotleja on teadlikult esitanud valeandmeid; jahindusnõukogu ei ole loa kehtivuse pikendamist toetanud või jahipiirkonna kasutaja ei ole täitnud jahipiirkonna kasutusõiguse loas sätestatud kohustusi (JahiS § 18 lg 2). Kasutusõiguse loa pikendamisel saab ja tuleb Keskkonnaametil sisuliselt kontrollida, kas JahiS § 18 lõikes 2 nimetatud eeldused on täidetud. Seejuures tuleb hinnata nii seadusest vahetult tulenevate kohustuste täitmist (nt ulukiseire, uluki tekitatud kahju hüvitamine) kui ka kasutusõiguse loas määratud kohustuste täitmist.

8. Tuleb tähele panna, et [keskkonnaministri](#) kehtestatud jahipiirkonna kasutusõiguse [loa vormis](#) ei ole korratud seadusest tulenevaid kohustusi, näiteks jahilukite seire korraldamise kohustust (JahiS § 14 lg 7 p 4). Õiguskantslerile teadaolevalt ei kontrolli Keskkonnaamet täna enne jahilubade pikendamist kõigi seaduses sätestatud jahipiirkonna kasutaja kohustuste täitmist.

9. Nii jahindusnõukogul kui ka Keskkonnaametil tuleb hinnata, kas jahipiirkonna kasutaja on täitnud kõiki jahiseaduses kehtestatud kohustusi. See tähendab, et jahindusnõukogu peab oma seisukohta kujundades lähtuma parima jahipiirkonna kasutaja väljavalimise põhimõttest ja eesmärgiks on jahiseaduses sätestatud eesmärkide täitmine. Peale selle peab jahindusnõukogu silmas pidama, et maaomanike ja jahipiirkonna kasutaja huvid oleksid võrdselt kaitstud, et nõukogu seisukoht oleks igakülgselt põhjendatud ja vajaduse korral halduskohtus kontrollitav.

10. Jahipiirkonna kasutusõiguse loa pikendamisel on määrava tähtsusega jahindusnõukogu seisukoht. Siin tuleb jahindusnõukogul arvestada Riigikogu seatud üldisi eesmärgi ja kontrollida, kas loa pikendamise taotleja on täitnud seadusega püstitatud eesmärgid. Riigikogu on jahindusnõukogu moodustamise eesmärgiks seadnud regionaalse jahindustegevuse korraldamise selliselt, et oleks tagatud võrdselt nii jahipiirkonna kasutajate kui ka maaomanike huvid (JahiS § 9 lg 1).

11. Riigikogu [selgituse kohaselt](#) moodustatakse jahindusnõukogu selleks, et tuua ühise laua taha jahipiirkondade kasutajate ja maaomanike esindajad, kes otsustaksid uluksõraliste regionaalse küttemise põhimõtted (sh küttemismahu ja -struktuuri). Sellega antakse kaasaraäkimisvõimalus kogu regiooni jahipiirkonna kasutajatele ja maaomanikele ning otsused tehakse laiapõhjaliselt. Seaduseelnõu teisel lugemisel on Riigikogu täpsustanud ka jahindusnõukogu olemust: jahindusnõukogu on eelkõige institutsioon, kus osapooled sõlmivad kokkuleppeid. Seaduseelnõu teise lugemise [seletuskirjas](#) on välja toodud, et jahipiirkonna kasutusõiguse loa tähtaja küsimust arutati ja leiti, et tähtajatu luba ei motiveeri jahipiirkonna kasutajaid piisavalt arvestama maaomanike huve. Selle tõttu otsustati anda jahipiirkonna kasutusõiguse luba kümneks aastaks ning loa kehtivuse pikendamise aluseks seati jahindusnõukogu seisukoht.

12. Tuleb tähele panna, et jahiseadus ei kohusta jahipiirkonna kasutajaid (ehk jahiseltse) võtma oma liikmeks jahipiirkonnas asuvate jahimaade omanikke, et need saaksid jahipiirkonnas jahiseltse tegevust suunata ja maaomanike huvides igapäevaselt aktiivselt kaasa rääkida. See tähendab, et

kohalikud põllu- ja metsaomanikud saavad kaasa rääkida vaid esindusliitude kaudu jahindusnõukogudes.

13. Selle tõttu on parlament näinud ette, et just jahindusnõukogud peavad esindama võrdselt nii jahipiirkonna kasutajate kui ka maaomanike huve ning eelistama seda jahipiirkonna kasutajat, kellel on suurema osa maaomanikega jahipidamise kokkulepped. Niisugusel juhul on tõenäoline, et jahipiirkonna kasutaja arvestab jahipidamises rohkem ka jahipiirkonna maaomanike huvidega.

14. Riigikogu on öelnud, et nii maaomanikud kui ka jahipiirkonna kasutaja peavad olema jahindusnõukogus tehtavate kokkulepetega nõus. Seda põhimõtet peab nõukogu rakendama ka jahipiirkonna kasutusõiguse loa pikendamise taotlust arutades ja selle suhtes seisukohta esitades.

15. Lubade pikendamise taotlused on seni olnud väga lakoonilised ja väheinformatiivsed. Kui kasutusõiguse loa pikendamisel ei hinnata sisuliselt senise kasutaja tegevuse vastavust seadusele, siis ei ole tagatud, et jahipiirkonda kasutab parim võimalik soovija. Jahipiirkonna kasutusõigust saab küll ennetähtaegselt lõpetada, kuid pole põhjust arvata, et seadusandja on soovinud võrdsustada loa pikendamise menetluse loa kehtetuks tunnistamise menetlusega. Loa pikendamise menetlus sarnaneb olemuslikult rohkem loa andmise menetlusega ning selle eesmärk on leida jahipiirkonnale parim võimalik kasutaja ehk pikendada vaid selle kasutaja luba, kes tegutseb vastavalt kehtivale seadusele ja kes on täitnud kõiki seadusega pandud kohustusi.

16. Keskkonnaamet andis 21.06.2021 jahindusnõukogudele jahipiirkonna kasutusõiguse loa pikendamise kohta [juhise](#). Juhises on omakorda viidatud keskkonnaministri 18.06.2021 korraldatud ümarlauaarutelul jahimeeste ja maaomanike esindajate vahel sõlmitud [kokkuleppele](#). Juhise kohaselt peab jahipiirkonna kasutaja esindaja osalema jahindusnõukogu koosolekul, olema valmis andma ülevaadet maaomanikega sõlmitud lepingutest ja selgitama jahindusnõukogu liikmetele jahindustegevusega seotud asjaolusid (nt küttimismahtude täitmine, statistiliste aruannete ja seireandmete esitamine). Kokkuleppes on selgitatud, et jahindusnõukogud otsustavad konsensuse alusel toetada jahipiirkonna kasutusõiguse loa pikendamist juhul, kui: „sõlmitud lepingute põhifookus peab olema suunatud kahjude ennetamisele ja tekkinud kahjude hüvitamisele. Suulised lepingud ehk kokkulepped loetakse samuti lepinguteks. Jahipidamise lausalist keeldu ei loeta lepinguks. Juhul kui jahipiirkonna kasutaja on esitanud väärinformatsiooni lepingute olemasolu kohta, käsitletakse seda valeandmete esitamisenä. Maaomanikega sõlmitud jahinduslike lepingute maht jahipiirkonna kohta ületab 50%, sealhulgas peab eramaade lepingutega kaetuse püüdlus olema see, et pindala peaks tulevikus ületama 50% määra. Kui see kriteerium on täidetud ja muid kokkuleppe välistavaid asjaolusid ei esine, siis jahipiirkonna kasutusõiguse luba pikendatakse“. Samas on kokkuleppes antud selgitus, et „Jahis § 9 lg 2 punkti 5 kohaselt annab jahindusnõukogu seisukoha loa andjale jahipiirkonna kasutusõiguse loa kehtivuse pikendamise kohta. Kriteeriume selles osas, millest peab jahindusnõukogu lähtuma otsuse tegemisel, seadus ette ei näe, jahindusnõukogud on sõltumatud ja võivad kokku leppida, nagu soovivad. Kui nad ei soovi ühiseid kriteeriume kokku leppida, siis nad seda tegema ei pea“.

17. Niisiis viitab Keskkonnaameti juhise sellele, et kui jahindusnõukogu soovib, võib ta loa pikendamise üle otsustamise ajal paluda jahipiirkonna seniselt kasutajalt ülevaadet maaomanikega sõlmitud lepingute ja jahindustegevusega seotud asjaolude kohta (nt küttimismahtude täitmine, statistiliste aruannete ja seireandmete esitamine). Samas ei ole täpsustatud, kuidas peaksid jahipiirkonna kasutajad tõendama näiteks sõlmitud lepingute olemasolu maaomanikega või seirekohustuse täitmist. Seega on jäetud jahindusnõukogu otsustada, kas, mil määral ja millistele andmetele tuginedes kontrollitakse jahipiirkonna eramaaomanikega sõlmitud lepinguid ja seirekohustuse täitmist.

18. Seesugune praktika viitab võimalusele, et jahindusnõukogud ei ole oma otsustes ja tegevuses arvestanud eramaomanike huve ning ei ole igakülgset kontrollinud senise jahipiirkonna kasutaja (jahiseadusest tulenevate) kohustuste täitmist. See tähendab, et olemasolev praktika ei võimalda jahipiirkonnale parimat kasutajat välja selgitada ja jahiseaduse eesmärk jääb täitmata. Seaduse antud võimalused jahipiirkonna kasutusõiguse lubade pikendamisel kontrollida kehtiva seaduse nõuete täitmist, on jäetud kasutamata. Seega on tekkinud oht, et sisuliselt põlistatakse praegu kehtiva seaduse eelsete jahipiirkonna kasutusõiguse lubade andmise aluseid ja kehtiva seaduse eesmärgid ja nõuded jäetakse kasutusõiguse lubade pikendamisel kõrvale.

19. Keskkonnaameti välja antud jahipiirkonna kasutusõiguse pikendamiste korraldustes ja sinna lisatud jahindusnõukogu protokollides puuduvad viited, kas jahipiirkonna kasutaja on näiteks seirekohustust täitnud või kuidas on tõendatud jahipiirkonna kasutaja kokkulepped eramaomanikega.

20. Jahindusnõukogu peab jahipiirkonna kasutusõiguse loa pikendamise taotlust läbi vaadates lähtuma haldusmenetluse üldistest põhimõtetest, sealhulgas uurimispõhimõttest. Jahindusnõukogul tuleb üksikasjalikult selgeks teha, kuidas on maaomanikud senise jahipiirkonna kasutajaga rahul, täpsemalt, kas, kui palju ja millises ulatuses on senisel jahipiirkonna kasutajal maaomanikega kokkulepped nende omandis olevatel jahimaadel jahitegevuse korraldamiseks. Sealjuures tuleb jahimaadena arvesse võtta jahipiirkonnas paiknev üksnes jahiluluki vabaks elamiseks sobiv ja jahipidamiseks kasutatav ala (JahiS § 5). Arvestusest tuleb aga välja jätta planeeringuga määratud linna, alevi ja aleviku ning küla selgelt piiritletav kompaktse asustusega ala (edaspidi tiheasustusala), samuti puhke- ja virgestusala, kus ohutult jahti pidada ei ole võimalik, ning kaitseala vöönd, kus jahipidamine on seadusega või seaduse alusel kehtestatud õigusaktidega keelatud (vt JahiS § 3).

21. Keskkonnaametil tuleb enne pikendamisotsuse tegemist veenduda, kas jahipiirkonna kasutaja on täitnud kõiki jahindustegevusele kehtestatud nõudeid: nt küttimismahtude täitmine (JahiS § 22), statistiliste aruannete ja seireandmete esitamine (JahiS § 21 lõiked 2 ja 3 ning keskkonnaministri [määrus](#)) ja ulukikahjude hüvitamine (JahiS §-d 43 ja 44).

22. Kokkuvõttes tuleb nii jahindusnõukogul kui ka Keskkonnaametil lähtuda jahipiirkonna kasutusõiguse loa pikendamist otsustades kõigist jahiseaduse eesmärkidest ja nõuetest, mis on ette nähtud jahipiirkonna kasutusõiguse loa andmiseks (JahiS § 14) ja kehtetuks tunnistamiseks (JahiS § 20 lg 2).

Jahipiirkonna kasutusõiguse loa pikendamise ajakava

23. Keskkonnaministeeriumi kinnitusel lõpeb 320 kasutusõiguse loa kehtivus 31.05.2023 (lube on välja antud 328).

24. Õiguskantslerile teadaolevalt on paljude jahipiirkondade kasutajad juba mõnda aega tagasi esitanud jahindusnõukogudele jahipiirkonna kasutusõiguse lubade pikendamise taotlusi ja Keskkonnaamet on [praeguseks pikendanud](#) juba mitukümmend luba. On näha, et osa pikendamistaotlusi on esitatud lausa kaks aastat enne senise loa kehtivuse lõppemist.

25. JahiS § 18 lõike 1 kohaselt võib jahipiirkonna kasutusõiguse loa kehtivust pikendada järgmiseks kümneks aastaks siis, kui jahipiirkonna senine kasutaja on esitanud kuus kuud enne jahipiirkonna kasutusõiguse loa kehtivuse lõppemist kasutusõiguse loa andjale vastava taotluse

koos jahindusnõukogu seisukohaga. Arvestades seda, et jahipiirkonna maaomanikud ei pruugi olla senise jahiseltsi tegevusega rahul või soovib jahiselts ise piirkonna jahikorraldusest loobuda, on igati põhjendatud, et loa pikendamise soovist antakse teada kuus kuud ette. Nii on võimalik leida jahipiirkonnale vajadusel uus kasutaja (jahikorraldaja).

26. Jahiseaduse eelnõu menetluse ajal (teisel lugemisel) on Riigikogu märkinud, et jahipiirkonna kasutusõiguse luba antakse kümneks aastaks ning loa kehtivust pikendatakse jahindusnõukogu asjakohase seisukoha alusel. Keskkonnaametil tuleb enne pikendamise otsuse tegemist hinnata, kas jahipiirkonna kasutaja on täitnud kasutusõiguse loas sätestatud kohustusi (vt JahiS § 18 lg 2 p 3).

27. Seega võib öelda, et Riigikogu on pidanud oluliseks, et hinnatakse kasutusõiguse omaniku kohustuste täitmist kogu kümneaastase loa kehtivusaja jooksul ning loa pikendamine enam kui kuus kuud enne loa kehtivusaja lõppemist pole lubatud. Selline tähtaeg on vajalik selleks, et maaomanikud saaksid kujundada pikendamise taotluse suhtes oma seisukoha ja hinnataks sisuliselt ka teiste võimalike huviliste tähtaegselt esitatud taotlusi.

28. Jahindusnõukogude ja Keskkonnaameti halduspraktika, mis jätab hindamata jahipiirkonna kasutusõiguse senise omaniku tegevuse ja vastavuse kasutusõiguse loas ja seaduses sätestatud kogu loa kehtivusaja jooksul (st 9 aastat ja 6 kuud), ei ole kooskõlas jahiseadusega.

29. Lähtudes JahiS § 18 lõike 2 punktist 3 ja lõikest 3 tuleb Keskkonnaametil lugeda mittenõuetekohaseks need pikendamistaotlused, mis on esitatud liiga vara, st varem kui kuus kuud enne kasutusõiguse loa kehtivusaja lõppu. Kui taotlus on esitatud varem kui kuus kuud, ei ole võimalik hinnata senise kasutusõiguse loa kehtivusaja lõpuni jäänud perioodi, mis moodustab loa kogu kehtivusajast märkimisväärse osa. Ehk võib arvata, et liiga varase taotluse esitamisega on maaomanikega sõlmitud lepingute osakaal jäetud loa kogu kehtivusajal sisuliselt hindamata või ei ole jahipiirkonna kasutaja tõendanud näiteks seireandmete õigeaegset esitamist kogu senise jahipiirkonna kasutusõiguse loa kehtivusaja jooksul.

30. Nimelt paneb jahiseadus jahipiirkonna kasutajale kohustuse pidada arvestust küttemiseks mõeldud jahilubade andmise ja tagastamise ning jahiloale kantud andmete üle (JahiS § 40 lg 7), olenemata sellest, millistele jahilukitele ja millistel maadel jahti lubatakse. Tagastatud jahilube tuleb jahipiirkonna kasutajal säilitada kolm aastat (JahiS § 41 lg 5). Jahiloale kantud kütitud jahilukite andmete üle arvestuse pidamine on üks osa jahipiirkonna kasutaja jahilukite seire korraldamise kohustusest, sest tegemist on ühe osaga seireandmetest (JahiS § 21 lg 2 ja [jahilukite seireandmete loetelu ja kogumise kord](#)). Jahipiirkonna kasutajal tuleb esitada Keskkonnaagentuurile igal aastal kindlateks kuupäevadeks oma piirkonna kohta jahilukite seire- ja loendusandmeid ning bioproove. Vastasel juhul jääb täitmata jahiseaduse eesmärk saada jahipiirkonnast tegelikke ja asjakohaseid andmeid ning teha riikliku jahilukipopulatsiooni kohta otsuseid läbipaistvalt, otstarbekalt ja põhjendatult.

Riigile kuuluva jahimaa kasutusse andmine

31. Õiguskantslerile on teada ka juhtumeid, kus riigi kui maaomaniku esindaja (nt RMK või Maaamet) on senise jahiseltsi tegevusega rahul, aga jahipiirkonna eramaaomanikud sooviksid jahiseltsi välja vahetada sellise seltsi vastu, kes arvestaks senisest rohkem eramaaomanike huve. Kuna väga suur osa jahimaast kuulub riigile (nii RMK kui ka Maa-ameti valduses), tuleb hoolitseda selle eest, et riigi avalik maaressurss antaks soovijate kasutusse jahiseaduse eesmärke silmas pidades. Nii RMK kui ka Maa-amet on sõlminud riigimaade kasutusse andmise lepinguid seni peamiselt

olemasolevate jahipiirkondade kasutajatega ehk kasutajatega, kellele on jahimaad antud kasutusse 10 aastaks üleminekusätete alusel.

32. Riigile kuuluva jahimaa puhul on tegemist riigivaraga [riigivaraseaduse](#) (RVS) tähenduses. Nii Maa-ameti kui ka RMK valduses olevate riigimaade valitseja on Keskkonnaministeerium (RVS § 4 lg 2 p 7). Maa-amet ja RMK on nende valdusesse antud riigimaa volitatud asutused (RVS § 3 lg 1 p 11). Riigivara valitsemise põhimõtetest tuleb kinni pidada riigivara valitsejal ja ka volitatud asutustel, kelle valdusesse on riigimaad antud. Kehtib põhimõte, et riigivaraga ehk ka riigile kuuluva jahimaa puhul tuleb teha tehinguid kooskõlas õigusaktidega, läbipaistvalt ja kontrollitavalt (RVS § 8 lg 5). Riigivaraseadus võimaldab Keskkonnaministeeriumil määrata, millised õigused, kohustused ja otsustusõigus anda enda valitsemisel olevate riigimaade suhtes volitatud asutusele (RVS § 8 lg 7¹). Keskkonnaminister on andnud 16.06.2021 käskkirja, millega ta volitas nii Maa-ametit kui ka RMK-d teostama jahiseadusest tulenevaid riigivara valitseja õigusi ja kohustusi (edasivolitamise õigusega), sh sõlmima kokkuleppeid jahindustegevuse korraldamiseks, seadma jahipidamise tingimusi ja keelama jahipidamist.

33. Maaomaniku õigused jahinduses on välja toodud JahiS §-s 6 ja § 25 lõikes 1. Maaomanikul on õigus seada omal maal jahipidamiseks tingimusi või jahipidamine ära keelata, sõlmida kokkulepe maa kasutamiseks jahinduslikul eesmärgil, algatada jahipiirkonna kasutaja väljavahetamine ning teha ettepanekuid jahipiirkonna piiride muutmiseks.

34. [Jahiseaduses](#) ei ole kehtestatud riigile kui jahimaa omanikule teistsuguseid norme kui eraomanikele, mis välistaksid riigile kuuluva jahimaa puhul [riigivaraseaduse](#) (teatud juhtudel tulu saamise eesmärgil RMK puhul ka [metsaseaduse](#)) kohaldamise. Piirangud, mis muudavad riigi ressursi (riigile kuuluv jahimaa) abil konkurentsiolukorda, ei saaks põhineda muul kui selgel seaduslikul alusel ja sel juhul peavad seadusandjal olema kaalukad põhjused.

35. Jahiseadus ei tee vahet eramaaomaniku ega riigimaaomaniku õigustel ja kohustustel. Seega saab riik nagu ka eraomanik enda huvides oma kinnisasjadel jahi ära keelata, jahti lubada ja/või seada jahipidamiseks endale sobivaid tingimusi. Sarnaselt eraomanikuga ei pea riik olema automaatselt nõus, et tema kinnisasjadel peab jahti jahipiirkonna kasutaja, kes on saanud jahipiirkonna kasutusse üleminekusätete alusel. Nii nagu eraomanik peab ka riik oma kinnisasjade jahinduslikku kasutusse andmise otstarbekust hindama ja kaaluma. Muu hulgas tuleb ka riigil kaaluda jahindusliku kasutuse kvaliteeti, erinevate kasutajate pakutavaid tingimusi jms. Riigile kuuluvate jahimaaade puhul tuleb vastavalt otsused teha avalikult ja läbipaistvalt ning otsuste õiguspärasus peab olema kohtulikult (halduskohtus) kontrollitav.

36. Rahandusministeerium ja Keskkonnaministeerium on tõlgendanud jahiseadust nõnda, et see võimaldab riigile kuuluvat jahimaad (ehk avalikku ressursi) anda vaid olemasolevale jahipiirkonna kasutajale, kes on enamjaolt saanud jahipiirkonna enda kasutusse jahiseaduse üleminekusätetele tuginedes. Selline tõlgendus ei ole õige, sest jätab arvestamata jahiseadusest tulenevate riigi kui maaomaniku õigustega oma maaomandi kasutuse üle otsustada ja teisalt riigivara valitsemise põhimõtteid – eelkõige põhimõtte, et tehinguid riigile kuuluvate kinnisasjadega tuleb teha kooskõlas õigusaktidega ning läbipaistvalt ja kontrollitavalt (RVS § 8 lg 5).

37. Ühtlasi näen ohtu, et Keskkonnaameti peadirektori kehtestatud töökord, mis võimaldab olemasolevate jahipiirkonna kasutusõiguse lubade pikendamisel eramaaomanike ja jahimeeste konsensusenõudest mööda vaadata (vt [töökorra](#) p 4.10), ei täida seaduse eesmärki, kui otsustavaks jõuks saab praegu jahindusnõukokku määratud Riigimetsa Majandamise Keskuse (ehk riigi)

esindaja. Kui riik peab oluliseks konkreetsetes jahipiirkonnas jahinduse korraldamises kaasa rääkida, tuleks sellised tingimused vajaduse korral kehtestada algusest peale haldusakti (ehk jahipiirkonna kasutusõiguse loa) kõrvaltingimustena ([HMS § 53](#)), mitte seeläbi, et nimetatakse veel sisuliselt üks riigi esindaja (lisaks seaduses ettenähtud ühele esindajale) maakondlikku jahindusnõukogusse.

38. Kui riik peab oluliseks olemasolevates piirides jahipiirkondi säilitada, siis ei tohi riigile kuuluva jahimaa kasutusse andmise menetlus jahinduslikuks otstarbeks viia olukorrani, kus jahiseaduse eesmärk (milleks on sisuliselt koostöö maaomanike (eramaaomanike) ja jahipiirkonna kasutaja vahel) jääb täitmata ja riigi jahimaade kasutusse andmisel jahinduslikuks otstarbeks arvestatakse vaid riigi enda ja jahimeeste huve. Riik maaomanikuna ei saa jätta eramaaomanike huve arvestamata, kui jahipiirkonnas asuva eramaa omanikud ei ole jahiseltsi tegevusega rahul ja neil puudub ühtlasi võimalus olemasoleva jahiseltsiga liituda, et jahiseltsi tegevust aktiivselt mõjutada.

39. Ka konkureeriv jahiselts võib täita riigi sisulisi maaomanike huve ehk olla valmis praegu kehtivaid RMK ja Maa-ameti jahindusliku kasutuse lepingutingimusi (kahjude hüvitamine seaduses sätestatud suuremas osas jne) täitma. Tuleks leida lahendused, kuidas riigile kuuluvate jahimaade kasutusse andmisel saaksid ühtlasi täidetud nii jahiseaduse kui riigivaraseaduse põhimõtted. Näiteks riigile kuuluv jahimaa kui olulise piiratud avaliku ressursi kasutusse andmisel on võimalik pöörata ühtlasi tähelepanu ka isikute võrdsele kohtlemisele jahikorralduses. Sel juhul tuleb riigi jahimaade kasutusse andmisel tagada isikute võrdne ligipääs jahipiirkondadele ehk anda riigi jahimaad kasutusse viisil, mis tagaks ühtlasi jahiseaduse eesmärgid st tagaks võrdselt nii eramaaomanike kui ka jahipiirkonna kasutajate huvide kaitse. Lisaks muudele RMK kehtestatud riigi jahimaa kasutustingimustele (nt kahjude kandmine seaduses sätestatud suuremas mahus jne) on võimalik kaaluda valikukriteeriumideks seada ka nt jahipiirkonna eramaaomanike nõusolek konkreetse jahiseltsiga lepingut sõlmida ja/või eramaaomanike võimalus liituda konkreetse jahiseltsiga ja/või võimalikult paljude jahimeeste ja eramaaomanike hõlmatus jahiseltsis jne. Ka on võimalik riigil kaaluda maaomanikuna eraldi jahipiirkondade moodustamist selliselt, et tekiks valdavalt riigimaa jahipiirkonnad ja valdavalt eramaa jahipiirkonnad, et oleks piisavalt palju jahimaid ka neile jahimeestele, kes ei soovi niipalju arvestada kohalike eramaaomanike huvidega.

Palun korraldada jahipiirkondade kasutusõiguse lubade andmine järgides seaduse sätet ja mõtet.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Teadmiseks (isikuandmeteta): Riigikogu keskkonnakomisjon; Rahandusministeerium; Riigimetsa Majandamise Keskus; Maa-amet; Avaldajad